Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FSV UCM
Kód predmetu	UPVVS/MMVS/BcE/019/25
Názov predmetu	Politická geografia
Rozsah	8sP
Počet kreditov	4
Vyučujúci	doc. PhDr. Richard Brix, PhD. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Účasť na prednáškach je povinná. Predmet je ukončený záverečnou skúškou realizovanou formou testu počas skúškového obdobia.
Pre úspešné absolvovanie predmetu musí študent získať zo záverečnej skúšky minimálne 56% bodov.
Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %):
A (100 – 92)
B (91 – 83),
C (82 – 74),
D (73 – 65),
E (64 – 56),
Fx (55 a menej).

Výsledky vzdelávania

Po úspešnom absolvovaní predmetu študent:
• vysvetlí základné pojmy, teórie a koncepcie politickej geografie a geopolitiky a rozlíši predmet skúmania oboch disciplín.
• charakterizuje štát, hranice a región ako kľúčové kategórie politickej geografie a vysvetlí príčiny vzniku národných štátov a hraníc.
• analyzuje geografické, historické a socioekonomické súvislosti vývoja politickej mapy sveta vrátane procesov kolonizácie a dekolonizácie a ich dôsledkov.
• opíše a zhodnotí politickogeografické charakteristiky Slovenskej republiky, najmä jej etnickú a religióznu štruktúru, historické regióny a vývoj územnosprávneho členenia.
• porovná politickogeografické špecifiká jednotlivých regiónov Európy (Stredná, Západná a Východná Európa, Škandinávia) a interpretuje ich na politickej mape.
• identifikuje na praktických príkladoch vzájomné vplyvy geografie a politiky a determinanty, ktoré ovplyvňujú realizáciu politík v konkrétnych krajinách.
• zhodnotí úlohu medzinárodných organizácií v súčasnom usporiadaní sveta a ich vplyv na politickú mapu.
• formuluje a obhajuje vlastné stanoviská k politickogeografickým a geopolitickým otázkam s využitím kritického myslenia, argumentácie a práce s odbornými zdrojmi a mapami.

Stručná osnova predmetu

1. Teória politickej geografie, rozdiel medzi politickou geografiou a geopolitikou
Téma predstavuje politickú geografiu ako vednú disciplínu, jej predmet, metódy a historický vývoj a

vymedzuje ju voči geopolitike (Vznik a vývoj politickej geografie. Klasické geopolitické koncepcie – F. Ratzel, R. Kjellén, H. J. Mackinder, K. Haushofer. Kritická geopolitika. Súčasné smery politickej geografie).
2. Štát, hranice, región – identifikácia kľúčových pojmov
Téma vymedzuje základné kategórie politickej geografie a ich vzájomné vzťahy (Štát a jeho atribúty – územie, obyvateľstvo, suverenita. Národ a národný štát. Typológia štátov podľa veľkosti, tvaru, polohy a štátneho zriadenia. Región ako politickogeografická kategória).
3. Hranice – vonkajšie, administratívne a ich politické súvislosti
Téma analyzuje vznik, funkcie a typológiu hraníc a ich význam v politike štátov (Klasifikácia hraníc – prírodné, geometrické, etnické, historické. Vonkajšie a vnútorné administratívne hranice. Hraničné spory a konflikty. Význam hraníc v ére globalizácie a v schengenskom priestore).
4. Slovenská republika – etnické a religiózne členenie
Téma skúma etnickú a náboženskú štruktúru obyvateľstva Slovenska, jej priestorové rozloženie a politické súvislosti (Národnostné menšiny a ich priestorová koncentrácia. Religiózna štruktúra a jej regionálne rozdiely. Odraz etnickej a náboženskej štruktúry vo volebnom správaní).
5. Slovenská republika – historické regióny
Téma približuje vývoj historických regiónov Slovenska a ich pretrvávajúci vplyv na regionálnu identitu obyvateľstva (Uhorské stolice a župy. Regionálna identita a jej prejavy. Rozdiel medzi historickými a administratívnymi regiónmi).
6. Slovenská republika – vývoj a súčasný stav územnosprávneho členenia
Téma hodnotí zmeny územnosprávneho členenia Slovenska od roku 1918 po súčasnosť a ich politické pozadie (Územné členenie v období Československa. Reformy územnosprávneho členenia v 20. storočí. Súčasné členenie na kraje a okresy. Vznik samosprávnych krajov. Diskusia o zmene územnosprávneho usporiadania).
7. Región Strednej Európy
Téma analyzuje vymedzenie Strednej Európy, jej historický vývoj a súčasné politickogeografické charakteristiky (Koncepcie Strednej Európy. Rozpad Rakúsko-Uhorska a vznik nástupníckych štátov. Transformácia po roku 1989. Vyšehradská skupina a regionálna spolupráca).
8. Región Západnej Európy
Téma charakterizuje politickú mapu Západnej Európy, typy štátneho usporiadania a jej postavenie v procese európskej integrácie (Unitárne a federatívne štáty. Regionalizmus a separatistické tendencie – Katalánsko, Škótsko, Flámsko. Západná Európa ako jadro európskej integrácie).
9. Región Škandinávie
Téma skúma politickogeografické špecifiká severských krajín a ich postavenie v Európe (Vymedzenie Škandinávie a severských krajín. Severská spolupráca. Postavenie autonómnych Stručná osnova predmetu:
1. Teória politickej geografie, rozdiel medzi politickou geografiou a geopolitikou
Téma predstavuje politickú geografiu ako vednú disciplínu, jej predmet, metódy a historický vývoj a vymedzuje ju voči geopolitike (Vznik a vývoj politickej geografie. Klasické geopolitické koncepcie – F. Ratzel, R. Kjellén, H. J. Mackinder, K. Haushofer. Kritická geopolitika. Súčasné smery politickej geografie).
2. Štát, hranice, región – identifikácia kľúčových pojmov
Téma vymedzuje základné kategórie politickej geografie a ich vzájomné vzťahy (Štát a jeho atribúty – územie, obyvateľstvo, suverenita. Národ a národný štát. Typológia štátov podľa veľkosti, tvaru, polohy a štátneho zriadenia. Región ako politickogeografická kategória).
3. Hranice – vonkajšie, administratívne a ich politické súvislosti
Téma analyzuje vznik, funkcie a typológiu hraníc a ich význam v politike štátov (Klasifikácia hraníc – prírodné, geometrické, etnické, historické. Vonkajšie a vnútorné administratívne hranice. Hraničné spory a konflikty. Význam hraníc v ére globalizácie a v schengenskom priestore).
4. Slovenská republika – etnické a religiózne členenie
Téma skúma etnickú a náboženskú štruktúru obyvateľstva Slovenska, jej priestorové rozloženie a politické súvislosti (Národnostné menšiny a ich priestorová koncentrácia. Religiózna štruktúra a jej regionálne

rozdiely. Odraz etnickej a náboženskej štruktúry vo volebnom správaní).
5. Slovenská republika – historické regióny
Téma približuje vývoj historických regiónov Slovenska a ich pretrvávajúci vplyv na regionálnu identitu obyvateľstva (Uhorské stolice a župy. Regionálna identita a jej prejavy. Rozdiel medzi historickými a administratívnymi regiónmi).
6. Slovenská republika – vývoj a súčasný stav územnosprávneho členenia
Téma hodnotí zmeny územnosprávneho členenia Slovenska od roku 1918 po súčasnosť a ich politické pozadie (Územné členenie v období Československa. Reformy územnosprávneho členenia v 20. storočí. Súčasné členenie na kraje a okresy. Vznik samosprávnych krajov. Diskusia o zmene územnosprávneho usporiadania).
7. Región Strednej Európy
Téma analyzuje vymedzenie Strednej Európy, jej historický vývoj a súčasné politickogeografické charakteristiky (Koncepcie Strednej Európy. Rozpad Rakúsko-Uhorska a vznik nástupníckych štátov. Transformácia po roku 1989. Vyšehradská skupina a regionálna spolupráca).
8. Región Západnej Európy
Téma charakterizuje politickú mapu Západnej Európy, typy štátneho usporiadania a jej postavenie v procese európskej integrácie (Unitárne a federatívne štáty. Regionalizmus a separatistické tendencie – Katalánsko, Škótsko, Flámsko. Západná Európa ako jadro európskej integrácie).
9. Región Škandinávie
Téma skúma politickogeografické špecifiká severských krajín a ich postavenie v Európe (Vymedzenie Škandinávie a severských krajín. Severská spolupráca. Postavenie autonómnych území – Grónsko, Faerské ostrovy, Alandy. Bezpečnostná politika a vstup Fínska a Švédska do NATO).
10. Región Východnej Európy
Téma analyzuje politickogeografický vývoj Východnej Európy po rozpade Sovietskeho zväzu (Postsovietsky priestor. Zamrznuté konflikty. Geopolitické postavenie Ruska. Vojna na Ukrajine a jej dôsledky pre politickú mapu Európy).
11. Medzinárodné organizácie
Téma predstavuje úlohu medzinárodných organizácií v usporiadaní súčasného sveta a ich vplyv na politiku štátov (Typológia medzinárodných organizácií. OSN, Európska únia, NATO, OBSE, Rada Európy. Regionálne integračné zoskupenia vo svete).
12. Kolonizácia a dekolonizácia
Téma hodnotí vplyv kolonializmu na formovanie politickej mapy sveta a priebeh a dôsledky dekolonizácie (Etapy kolonizácie a koloniálne mocnosti. Vlny dekolonizácie po 2. svetovej vojne. Koloniálne hranice ako zdroj súčasných konfliktov. Postkoloniálne vzťahy a závislé územia).

Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta

- povinný predmet
- prednáška
- 2 hodiny týždenne
- prezenčná metóda štúdia
Forma štúdia: externá

Odporúčaná literatúra

1. BRIX, R: Regionálna samospráva z pohľadu politickej geografie [print] / Richard Brix, 2018.
In: Regionálna samospráva na Slovensku optikou verejnej mienky / Gabriel Kopúnek, Milan Čáky, Miroslav Řádek. - 1. vyd. - Bratislava : IRIS - Vydavateľstvo a tlač, 2018. - ISBN 978-80-8200-022-4, s. 37-46
2. IŠTOK, R.: Politická geografia a geopolitika,2003.392s. ISBN: 8080683131
3. IŠTOK, R.: Štát na politickej mape sveta.1997.140s. ISBN: 80-88885-25-6
4. SKOKAN, L.: Úvod do politické geografie,2012.156s. ISBN:978-80-7414-467-7
5. SQUIRE, R. a A. JACKMAN: Political Geography: Approaches, Concepts, Futures,2023. 256 s.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský, anglický